

Strategi for utvikling av et nasjonalt resultatoppfølgingsystem for støy

2002 - 2005

Statens vegvesen
Vegdirektoratet

Jernbaneverket

Forord

I 1999 ble det etablert et nytt nasjonalt resultatmål for reduksjon av støy. Måloppnåelsen skal følges ved hjelp av et nøkkeltall for tilstand (støyplageindeks) og et nøkkeltall for påvirkning (antall personer utsatt for ulike støynivåer utendørs, fordelt på ulike kilder). Det er som en følge av dette igangsatt et prosjekt for "Utvikling av et resultatoppfølgingsystem for støy (nasjonal støymodell)".

Dette dokumentet er en tverretattlig strategi for utvikling av et nasjonalt resultatoppfølgingsystem for støy. Strategien er utarbeidet av SFT og prosjektgruppa for nasjonal støymodell, hvor Statens vegvesen Vegdirektoratet, Jernbaneverket og Luftfartsverket er representert. Strategien er også formelt behandlet i disse etatene.

Strategien er retningsgivende for faglig utvikling og samarbeid fremover for utvikling av et resultatoppfølgingsystem for støy. Dette innebærer blant annet hvilke oppgaver som skal prioriteres for å oppnå en modell, datainnsamling og rapportering som er tilfredsstillende iht. nasjonale og internasjonale miljørapporteringskrav: resultatdokumentasjonssystem for miljø (RDS), stortingsmelding om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand og EUs rammedirektiv for støy. Det vil derfor være en del beregninger, målinger og rapporteringer av støy utført av etatene som står bak strategien, som ikke vil kunne sies å omfattes av strategien.

Det vil være nødvendig å komme fram til og forankre hva som skal prioriteres hvert år ut fra behov, virksomhetsplaner og budsjettsituasjon.

=

Innledning

En sentral tilnærming i miljøvernpolitikken er at miljøhensyn må integreres på alle politikkområder, og ligge til grunn for de beslutninger som fattes. En oversikt over miljøtilstand og påvirkningsfaktorer i de ulike sektorene er avgjørende for å se hvilken vei utviklingen går.

Resultatrapporteringen på miljøvernområdet er avhengig av gode systemer og verktøy for innhenting, bearbeiding og kvalitetssikring av data. De viktigste datakildene er rapportering fra sektorene, miljøovervåking og miljøstatistikk. Dette samles i et system for resultatdokumentasjon som miljøvernmyndighetene forvalter.

På resultatområdet støy er arbeidet med utvikling av et resultatoppfølgingsystem ennå i startgroen. Dette dokumentet skal gi strategiske føringer for utvikling og drift av systemet i perioden 2002 – 2005. Strategien omfatter i utgangspunktet alle eksterne støykilder, jf. SFT rapport 1714/2000, Mulige tiltak for å redusere støy. Nabostøy, støy fra idrettsanlegg, diskoteker, restauranter m.v. er ikke omfattet av strategien. Strategien må revideres ved behov.

Strategisk mål og Nasjonalt resultatmål for støy ble vedtatt i forbindelse med behandling av Stortingsmelding nr 8. 1990-2000 Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand.

Strategisk mål:

Støyproblemer skal forebygges og reduseres slik at hensynet til menneskenes helse og trivsel ivaretas

Nasjonalt resultatmål:

Støyplagen skal reduseres med 25 % innen 2010 i forhold til 1999

Nøkkeltall for tilstand:

Støyplage i Norge (støyplageindeksen - SPI).

Nøkkeltall for påvirkning:

Antall personer utsatt for ulike støynivåer utendørs, fordelt på ulike kilder.

Hovedmål og strategier

Hovedmål:

Resultatoppfølgingsystemet for støy skal gi en oppdatert oversikt over tilstand og utvikling for støysituasjonen i Norge. Resultatene skal være grunnlag for å iverksette virkemidler og tiltak for støyreduksjon og gi pålitelig informasjon til myndigheter og publikum.

I arbeidet mot å oppfylle målet skal følgende prioriteringsrekkefølge legges til grunn:

Prioritet 1:

Beregne nasjonale nøkkeltall

Resultatoppfølgingsystemet for støy skal gi årlig oppdaterte resultater for nasjonalt nøkkeltall for tilstand (SPI) og påvirkning (antall personer utsatt for ulike støynivåer utendørs, fordelt på ulike kilder).

Prioritet 2:

Oppfylle EUs krav til rapportering

Resultatoppfølgingsystemet for støy skal innarbeide de krav til beregningsmetoder, måleenheter m.v. som følger iverksettingen av EUs rammedirektiv for støy, samt være et egnet verktøy til å gjennomføre nødvendige beregninger i forhold til rapporteringskravene.

Prioritet 3:

Være et verktøy for tiltaksvurderinger og framskrivninger

Det nasjonale resultatoppfølgingsystemet for støy skal være et egnet verktøy til å simulere effekt av ulike typer virkemidler og tiltak for å redusere støyplage på kort og lang sikt. Beregningene må derfor kunne ta hensyn til alle kjente faktorer som har innvirkning på aktuelle støytiltak i dag, samt være fleksibel slik at nye faktorer kan legges inn senere hvis ny kunnskap avdekker slike behov.

Prioritet 4:

Overvåkning av andre strategisk viktige områder

Resultatoppfølgingsystemet for støy skal også bidra med overvåkingsdata for andre strategisk viktige områder innen støyfeltet, som for eksempel stille områder og friluftsområder.

Delmål 1:

Et helhetlig og oppdatert datagrunnlag

Strategi:

Kvalitetssikrede data

Alle inngangsdata til nasjonal støymodell skal være kvalitetssikret. Et eget kvalitetssikringssystem skal foreligge før resultatoppfølgingsystemet settes i drift. Et slikt kvalitetssikringssystem skal bygge på eksisterende systemer for kvalitetssikring av etatenes data.

Strategi:

Tilstrekkelig datagrunnlag

Datainnsamlingen i sektorene skal gi et tilstrekkelig grunnlag for å beregne nasjonale nøkkeltall, og årlige endringer i disse, med en tilfredsstillende nøyaktighet. Bredden i datagrunnlaget må fange opp effekt av alle virkemidler og tiltak som er iverksatt for å redusere støy.

Strategi:

Nyttiggjøre eksisterende data

Det skal legges vekt på å utnytte relevante data som er tilgjengelig hos etatene/ sektorene, slik at man unngår å opprette nye rapporteringssystemer ved siden av eksisterende.

Strategi:

Effektive rutiner

Dataflyten inn til et nasjonalt resultatoppfølgingsystem skal følge forhåndsdefinerte prosedyrer og være mest mulig rasjonelt.

Delmål 2:

Oppdaterte og pålitelige nøkkeltall for tilstand og påvirkning

Et nasjonalt resultatoppfølgingsystem for støy skal baseres på beregningsmodeller for støybelastning. Utgangspunktet er å beregne støysituasjonen ved alle støyutsatte boliger i Norge.

På dette grunnlaget beregnes tall for påvirkning, dvs. antall personer utsatt for ulike støynivåer utendørs. Det beregnes også tilstandstall uttrykt gjennom støyplageindeksen SPI, ut fra de dose-respons-funksjonene som til en hver tid ligger til grunn for indeksen.

Strategi:

Støyfaglig korrekte beregninger

Beregningsmodellene som inngår i resultatoppfølgingsystemet skal så langt som mulig bygge på støyfaglig anerkjente og etterprøvbare metoder som er akseptert av de berørte etater/sektorer.

Utviklingen av beregningsmodellene vil skje trinnvis, og det skal tas høyde for å erstatte delmodeller med nye utgaver.

Fase 1: Det utvikles et system som bygger på en sammenstilling fra etatenes/sektorenes egne beregningsmodeller. Dette tas i bruk i 2002. Første beregningsår er 1999.

Fase 2: parallelt med at det utvikles og tas i bruk en 1. generasjons modell, tar man sikte på videreutvikling mot en nasjonal beregningsmodell som behandler alle kilder på en enhetlig måte i samme verktøy. En slik 2. generasjons modell skal ha bedre nøyaktighet og omfatte flere parametre enn 1. generasjonsmodellen, og tas i bruk innen 2005.

Strategi:

Tilfredsstillende nøyaktighet

Prioritet 1: Resultatoppfølgingsystemet skal ha en nøyaktighet som gir troverdige resultater for endringer i støysituasjonen fra år til år.

Prioritet 2: Beregningsmodellene skal gi en best mulig nasjonal oversikt over absoluttnivået på de nasjonale nøkkeltallene.

Strategi:

Konsistens

Alle resultater skal være konsistente over tid, slik at tidligere beregnede år kan regnes på nytt hvis man får bedre kunnskap om viktige parametre som inngår i beregningene.

Strategi:

Inkludere alle viktige kilder

Beregningsmodellene som brukes skal ha mulighet for å innarbeide delmodeller for nye/flere sektorer eller kilder.

Resultatoppfølgingsystemet skal i prinsippet omfatte alle støykilder som har betydning for opplevd støyplage, og innen 2005 skal alle typer av støykilder som bidrar med mer enn 1 % av SPI inngå i modellen.

Med hensyn til tidspunkt for innarbeiding i modellen og nøyaktighet skal man prioritere:

- kilder med stor betydning i form av antall plagede som veg, bane, fly og industri.
- kilder med hurtige og reelle endringer i SPI (ikke tilfeldige variasjoner)
- kilder som lar seg kvantifisere med en rimelig grad av nøyaktighet

Strategi:

Utvikling og forbedring av støyplageindeks

Støyplageindeksen SPI skal utvikles og forbedres gjennom å ta i bruk ny kunnskap om dose-respons sammenhenger. Herunder inngår spesielt kunnskap om fordeling mellom innendørs og utendørs plage, betydning av stille side, betydning av tilgang til stille områder og håndtering av flerkildeproblematikk.

Strategi:

Kvalitetssikrede resultater

Beregningsresultater skal kvalitetssikres i henhold til faste, avtalte prosedyrer.

Kalibrering av resultatene skal gjøres gjennom detaljerte beregninger for utvalgte områder og om nødvendig gjennom kontrollmålinger.

Resultatene fra en nasjonal støymodell skal vurderes i forhold til andre undersøkelser av støynivåer og støyplager i befolkningen.

Delmål 3:

Tilgjengelighet og bruk

Strategi:

Publisering

Nye beregninger av nasjonale nøkkeltall skal publiseres av miljøvernforvaltningen i forbindelse med fremleggelse av Stortingsmeldinger om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, eventuelt miljøvernpolitiske redegjørelser.

Strategi:

Tilstandsrapport

Rapporter med dokumentasjon av nasjonale nøkkeltall, virkemidler og tiltak som er rapportert inn til det nasjonale resultatdokumentasjonssystemet (RDS) skal gis ut årlig. Resultater skal også presenteres på internett.

Strategi:

Tilgjengelighet i forvaltningen

Nasjonal støymodell skal plasseres sentralt hos en driftsinstitusjon. Miljøvernforvaltningen og de berørte etatene skal ha mulighet for innsyn i databaser med inngangsdata og resultater, slik at disse kan brukes i planarbeid og tiltaksanalyser.

Tiltaksanalyser og framskrivninger

Strategi:

Det bør lages årlige planer for hvilke tiltaksanalyser og framskrivninger man ønsker å gjennomføre ved hjelp av den nasjonale beregningsmodellen.

Utover dette skal berørte etater stå fritt til å få gjennomført de analyser som man har behov for, forutsatt at man stiller med egen finansiering til dette arbeidet. Selve gjennomføringen av analysene skal gjøres av den sentrale driftsinstitusjonen.

Organisering og ansvarsdeling

Etablering av et overvåkingsprogram

Når resultatoppfølgingssystemet for støy er tatt i bruk, skal det etableres et overvåkingsprogram som skal drive overvåkingen på støy videre.

Arbeidet skal ledes av et rådgivende utvalg, hvor de berørte samferdselsetater/sektorer er representert. Alle forslag til videreutvikling av modellen skal behandles i dette utvalget. Institusjonen som er ansvarlig for driften av resultatoppfølgingssystemet skal være sekretariat for det rådgivende utvalget. Utvalget blir ansvarlig for å foreslå drifts- og utviklingsoppgaver, samt forslag til finansiering og for å revidere strategien ved behov.

Forslagene må behandles formelt i de ulike etatene før endelig tilslutning gis og oppfølging iverksettes.

SFTs ansvar

SFT har et overordnet ansvar for overvåking av forurensningssituasjonen i Norge.

SFT er derfor ansvarlig for å koordinere utviklingen av resultatoppfølgingssystemet for støy, og initiere etablering av et overvåkingsprogram som skal drive arbeidet videre.

SFT har samme ansvar som øvrige etater på de områder hvor SFT har sektoransvar.

Samferdselsetatenes ansvar

Samferdselsetatenes ansvar er å:

1. Levere inngangsdata til det nasjonale resultatoppfølgingssystemet i henhold til inngåtte avtaler slik at den enkelte etat tar ansvaret for kartlegging og overvåking av sitt bidrag til støyplagene.
2. Bidra til videreutvikling av resultatoppfølgingssystemet, herunder ansvar for å finansiere utviklingskostnader relatert til den enkelte sektor.
3. Synliggjøre effekt av gjennomførte tiltak.

Iverksetting av strategi

Ved å gi sin tilslutning til strategidokumentet, støtter berørte etater de retningslinjer som strategien angir. Oppfølging av strategien vil bli behandlet årlig i forbindelse med samferdselsetatenes budsjetter og virksomhetsplaner.